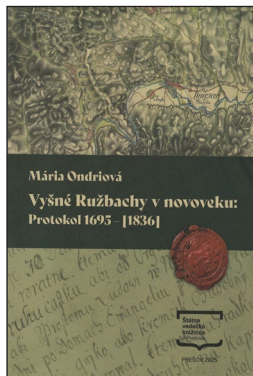

ONDRIOVÁ, Mária. *Vyšné Ružbachy v novoveku: Protokol 1695 – [1836]*. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2025. 151 s. ISBN 978-80-69136-01-4.

Skúmanie dejinného vývoja určitého regiónu a prinášanie nových poznatkov v tejto oblasti sa nezaobíde bez využitia písomných prameňov. Pramene však musia byť historikom a ďalším bádateľom sprístupnené, na čo slúžia primárne archívy a iné pamäťové inštitúcie. Popri digitalizácii je vhodným spôsobom rozšírenia prístupnosti prameňov aj ich publikovanie či už formou faksimilných vydání alebo prepisov, ktoré si však už vyžadujú analytický a vedecký prístup. K takýmto publikáciám sa v roku 2025 zaradila aj práca archivárky a retrospektívnej bibliografky Mgr. Márie Ondriovej, PhD., s názvom *Vyšné Ružbachy v novoveku: Protokol 1695 – [1836]*. Vo svojej podstate ide o kritickú edíciu neznámeho

prameňa, protokolu obce Vyšné Ružbachy s datovanými záznamami rámcovanými rokmi 1695 až 1836. Publikáciu vydala Štátna vedecká knižnica v Prešove v rámci edičného programu oddelenia historických knižničných fondov knižnice s názvom *Propter amorem regionis suae*.

Edícia prameňa pozostáva z dvoch častí, a to úvodnej vedeckej štúdie, ktorej cieľom je analyzovať prameň z hľadiska vonkajších a vnútorných znakov študovaných v rámci diplomatiky a taktiež z hľadiska dejinného kontextu.

V úvodnej štúdii sa autorka pokúsila zrekonštruovať cestu *Protokolu* do Krajského múzea v Prešove, kde je dodnes deponovaný v rámci zbierky Literárna história. Následne sa už venovala vonkajším a vnútorným znakom prameňa, kde sa možno napríklad dozvedieť zaujímavé informácie o ružbašskej papierni, o pisároch *Protokolu* a pristavila sa aj pri komplikovanej otázke jazyka *Protokolu*, kde sa prelína poľský, slovenský jazyk a goralské nárečie. Z povahy samotných zápisov autorke vyplynulo, že prevažuje majetkovo-právna agenda, čo sa dá pri takomto type prameňa očakávať. Zaujímavé sú zápisy z pohľadu vydavateľa, kde sú zastúpené popri činnosti predstavenstva obce aj zápisy, ktoré vydalo Lubovniansko-podolínecké panstvo. M. Ondriová vyzdvihla v tomto smere tiež výskyt sedliackych testamantov, ktoré sú aj v rámci širšieho územia ojedinelé. Z obsahovej stránky má *Protokol* význam aj pre mapovanie správy územia, archontológie, majetkových pomerov obyvateľov, používanie miestnych mier a váh, ale aj takých praktických problémov obyvateľstva ako ochrana pred požiarimi či starostlivosť o zdravie hospodárskych zvierat. Napokon sa čitateľ môže dozvedieť aj o cirkevnom živote a školstve v obci v danom období, pričom sú informácie z *Protokolu* doplnené o kanonické vizitácie.

Druhá časť predstavuje samotný prepis dokumentu podľa zaužívaných edičných zásad zhrnutých v edičnej poznámke. Samotný prepis prameňa je rozvrhnutý podľa sekundárneho číslovania v origináli a je doplnený poznámkovým aparátom, v ktorom autorka komentuje vzhľad originálnych zápisov a tiež uvádza aj vysvetlenia k nárečovým výrazom. Publikáciu uzatvára menný register a zoznam bibliografický odkazov.

Edícia ružbašského *Protokolu* prináša veľké množstvo nových informácií o živote bežných ľudí na spišskom vidieku, je prínosom pre poznanie dejín správy Spiša

a miestnu archontológiu. Osobitnú pozornosť si zasluhujú sedliacke testamenty, ako ojedinelý prameň k životu sedliackeho obyvateľstva. Okrem využitia v ďalšom historickom výskume daného územia má publikovaný *Protokol* hodnotu aj z hľadiska možnosti lingvistického bádania. Napokon trvalou hodnotou publikácie je, že v sebe uchováva vzácny ojedinelý dokument a sprístupňuje ho odbornej i laickej verejnosti.

Mariana Čentěšová